

Nuorten hyvinvointi 2010-luvulla

Yliopettaja Katja Komonen
Mikkelin ammattikorkeakoulu

Teemat

- ▶ Nuorten hyvinvoinnin rakentuminen 2010-luvulla
- ▶ Nuorisotakuun toimenpiteiden ja nuorten tarpeiden kohtaaminen

Y-sukupolven, MeWe-sukupolven nuoruus 2010-luvulla

- Nuoruuden merkityksen kasvu
- Ikärakenteen muutos: sosiaaliset vaikutukset lapsuuden ja nuoruuden kulttuuriin ja lasten ja nuorten kuulemiseen
- Kulutuskulttuurin merkityksen kasvu
- Monilla mittareilla ”voittajien sukupolvi”
- Yksilöllisyys, ei vahvoja kollektiivisia identiteettejä
- Uusyhteisöllisyys
- Kaverit tärkein viiteryhmä
- Kiihtyneeseen mediamaailmaan kasvanut sukupolvi
- Institutionalisoituminen, yksilöllinen pakkovalinta
 - ”Odotusräjähdytys
 - Laajentuneeseen nuoruusvaiheeseen eksyminen

Hyvinvoinnin resurssit

- ▶ 1980-luvun puolivälistä alkaen Suomessa syntyneet lapset kuuluvat kv-vertailuissa terveimpien joukkoon. Vastasyntyneiden terveydentila ei voi enää olennaisesti parantua
- ▶ Suomi 1. sijalla lasten hyvinvoinnin tasa-arvoisuudessa (UNICEF 2011, The Children left behind)
- ▶ Suomi 4. sijalla lasten hyvinvoinnissa (UNICEF 2013, An overview of child well-being in rich countries)
- ▶ OECD 2009, Doing better for children)
 - Koulusaavutukset
 - Materiaalinen elintaso
 - Terveys ja turvallisuus

Hyvinvoinnin vajeet

- ▶ Kouluelämän laatu ja kouluviihtyvyys
- ▶ Riskikäyttäytyminen
- ▶ Masennus
- ▶ Yhteisöllisyyden vajeet ja yksinäisyys
- ▶ Lapsiperheiden köyhyys

Syrjäytymisen ilmenemismuodot

- ▶ Masennusta
- ▶ Somaattisia / psykosomaattisia oireita
- ▶ Koulunkäymättömyyttä
- ▶ Sopeutumattomuutta
- ▶ Eristäytymistä
- ▶ ”Komeroitumista”
- ▶ Levottomuutta
- ▶ Käytösongelmia
- ▶ Päihteiden käyttöä

Haavoittuvia ryhmiä yhteiskunnassamme

- ▶ Koulutuksen ulkopuolelle jääneet
 - 110 000 alle 30-vuotiasta pelkän perusasteen koulutuksen varassa
 - Heistä 51 300 syrjäytynyttä (5%) vuonna 2010
 - 18 800 työttömiä työnhakijoita'
 - 32 500 "ulkopuolista"
 - NEET – *not in education, employment or training.*
- ▶ Lastensuojelun asiakkaat
- ▶ Maahanmuuttajat
- ▶ Pojat

Viidenneksen sääntö

- ▶ Tutkimuksessa (kohdusta aikuisuuteen) selviää, että vuonna 1987 syntyneistä (60 000):
- ▶ joka viides on 21 vuoden ikään (vuonna 2008)mennessä saanut psykiatrista erikoissairaanhoidoa tai lääkitystä mielenterveysongelmiinsa
- ▶ peruskoulun jälkeinen tutkinto puuttuu 16 %:lta tästä ikäluokasta
- ▶ 23 % on joutunut jossakin vaiheessa turvautumaan toimeentulotukeen
- ▶ 26 %:lla on merkintöjä rikkomuksista tai saaduista tuomioista
- ▶ 3 % on ollut huostaan otettuna tai sijoitettuna lapsena

Hyvinvoinnin yksilötason tekijät

Suojaava tekijä	Muuttuja	Riskitekijä
	Sukupuoli	Miessukupuoli
Omatoimisuus, sosiaalisuus	Temperamentti	Passiivisuus, muutosten vastustaminen
Hyvä itsetunto Hyvät sosiaaliset taidot	Itsetunto	Itsetunnon haavoittuvuus, avuttomuuden tunne
Hyvät kognitiiviset ja kielelliset kyvyt Koulumenestys	Akateeminen suoriutuminen /integraatio	Oppimisvaikeudet Tarkkaavaisuuden häiriöt Heikko koulumenestys

Hyvinvoinnin yksilötason tekijät

Suojaava tekijä	Muuttuja	Riskitekijä
Mukautuminen koulunkäyntiin Myönteiset koulukokemukset Hyvä suhde opettajaan Ylpeys omista saavutuksista Osallisuuden tunne	Sosiaalinen integraatio kouluun	Heikko opiskelumotivaatio Alisuoriutuminen Poissaolot Kielteiset koulukokemukset
Harrastukset	Käyttäytymistekijät	Epäsosiaalinen käytös Aggressiivisuus teiniraskaus huumeiden käyttö

Hyvinvoinnin yhteisötason tekijät

Suojaava tekijä	Muuttuja	Riskitekijä
Valtaväestöön kuuluminen	Etninen tausta	Maahanmuuttajatausta
Kahden vanhemman perhe	Perherakenne	Yksinhuoltajuus, lastensuojelutausta
Vanhempien, erityisesti äidin korkea koulutus	Vanhempien sosioekonominen asema	Matala koulutus
Vähintään keskituloinen tulotaso		Köyhyys
	Vanhempien terveys	Päihde- ja mielenterveysongelmat

Hyvinvoinnin yhteisötason tekijät

Suojaava tekijä	Muuttuja	Riskitekijä
Perhekeskeisyys Keskustelevuus Yhdessä tekeminen Rakastava, kannustava ja sopuisa ilmapiiri	Lapsuudenkodin arki ja ilmapiiri	Riitaisa, välinpitämätön ja kiireinen ilmapiiri Perheväkivalta
Avoin, keskusteleva, huolehtiva, rajoja asettava kasvatus Myönteinen palaute	Lapsuudenkodin kasvatuskäytännöt	Autoritäärinen ja kurittava ilmapiiri Kielteinen palaute
Ystävyys-suhteet Hyväksytyt käyttäytymisen mallit ja ympäristön puuttuminen poikkeavaan käyttäytymiseen	Sosiaaliset verkostot ja yhteisöt	Kiusatuksi joutuminen, yksinäisyys Vähäinen sosiaalinen tuki ja kontrolli

Tiivistettynä

1. Lasten ja nuorten hyvinvointi lisääntyi jatkuvasti 1990-luvulle saakka
2. Häiriötulkinnat lisääntyneet
3. Erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä kasvanut
4. Mielen terveyden häiriöt yleisin työkyvyttömyyden syy
5. Pienelle mutta kasvavalle osalle lapsia kasautuu pahoinvointia
6. Huono-osaisuus periytyy
7. Alueellinen ja sosioekonomiseen asemaan liittyvä eriarvoisuus suurta ja se on kasvussa
8. Pahoinvoinnin ennuste huonontunut – nuoruusiän ongelmat ennakoivat tulevaa
9. Järjestelmän kyky vasta haasteisiin heikentynyt

Syrjäytymisen selitysmallit (Juppi 2012)

Syrjäytyminen yksilöllisenä, moraalisenä ongelmana

- Koulu- tai työhaluttomuus, sopeutumattomuus
- Poliittinen passiivisuus
- Valtakulttuurista poikkeavat arvot
- Rikollisuus
- Huonot elämäntavat
- Kyvyttömyys huolehtia raha-asioista

Häiriö- ja yksilösuuntautunut
Häiriöiden varhainen
toteaminen, ehkäisy ja hoito
Lastensuojelu, -psykiatria,
erityisopetus
Onko raju investointi
häiriöpalveluihin tuottanut
hyvinvointihyötyä?
(Rimpelä 2008)

- Sairaus, alttius niille
- Oppimisvaikeudet
- Kulttuurierot, kielitaidon puute
- Mahdollisuuksien puute

Syrjäytymisen selitysmallit (Juppi 2012)

Syrjäytyminen sosiaalisten siteiden heikkoutena

- Perheiden ongelmat, maahanmuuttajaperheiden kulttuuri, lastensuojelutausta
- Koulu- tai kaveriyhteisön ongelmat, kiusatuksi joutuminen, rasismi

Yhteisö- ja toimijasuuntautunut Kehitysympäristöjen tukeminen
Palveluiden tuottamisesta perheiden varhaiseen tukeen
Hyvinvointioppiminen
Osallistamis- ja osallisuushankkeet

- Sosiaalisten suhteiden puute
- Syrjäytymisen periytyminen

Syrjäytymisen selitysmallit (Juppi 2012)

Syrjäytyminen yhteiskuntaan integroitumisen ongelmana

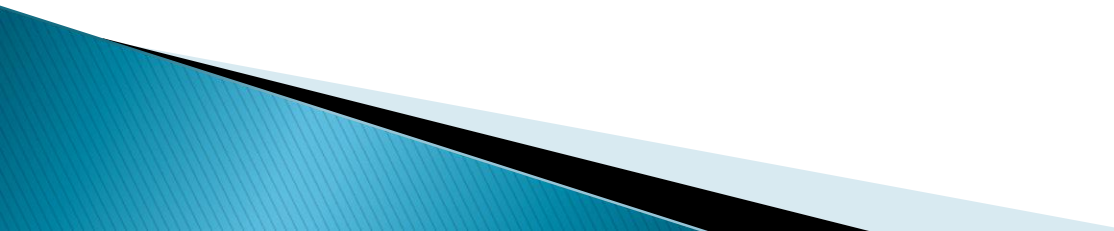
- Joustamaton järjestelmä
- Toimimaton pedagogiikka
- Puutteelliset palvelut
- Riittämätön sosiaaliturva, tuki- ja työllistämistoimet, opinto-ohjaus, erityisopetus
- Jatkokoulutuspaikkojen puute

- ”Yhteiskunnan tila”
- Kulttuurinen muutos
- Lama
- Rakenteellinen työttömyys

Järjestelmien kehittäminen
Rakenteiden uudistaminen
Vaihtoehtopedagogiikka

Mistä häiriöt johtuvat? (Väänänen 2010)

- ▶ Onko riski joutua traumaattisiin tilanteisiin kasvanut?
 - ▶ Onko kehollinen ideaali muuttunut?
 - ▶ Onko sosiaalisten suhteiden hallinta vaikeutunut?
 - ▶ Ovatko koulun vaatimukset muuttuneet?
 - ▶ Onko integroituminen yhteiskuntaan vaikeutunut?
-

YHTEISKUNTAAN
INTEGROITUMINEN

ULKO-
PUOLISUUS

MAKRO

MESO

MIKRO

Koulutus- ja
työmarkkinat

Kouluinstituutio

Luokkahuoneet

Elämänhistoria ja
elämäntilanne

Kouluttamattomuus
valinnan ja
valikoinnin
ongelmana

Kouluttamattomuus
kulttuurisena
yhteentörmäyksenä

Kouluttamattomuus
elämän
kriisiytymisenä

YHTEISKUNTAAN
INTEGROITUMINEN

ULKO-
PUOLISUUS

MAKRO	MESO	MIKRO
-------	------	-------

Koulutus- ja
työmarkkinat

Kouluinstituutio
Luokkahuoneet

Elämänhistoria ja
elämäntilanne

Mahdollisuudet &
Ohjaus

Kouluttamattomuus valinnan ja valikoinnin ongelmana

Mahdollisuudet, Oppijaidentiteetin rakentaminen, uudet oppimisympäristöt

Kouluttamattomuus kulttuurisena yhteentörmäyksenä

Mahdollisuudet, tulevaisuususkko, empowerment

Kouluttamattomuus elämän kriisiytymisenä

momen 24.4.2013

Syrjäytymisen ehkäisyssä tehokkainta (Harpine 2008)

- ▶ Interventio kohdistuu sisäisen motivaation kasvattamiseen
- ▶ Interventio lisää nuoren taitoja selviytyä haasteistaan
- ▶ Interventio korostaa yhteenkuuluvuutta